

אין עוד מלבדו
עוד יהוד ומיוחד

בית שלמה

פרוייקט ה'תשס"ב כסא ודארין קדם רגלי אי יזה בית אשר תבנו לי ויא יזה מקום מנוחתי"

פרשת משפטים תשפ"ג
גליון 327

נא לשמור על קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת התפילה וקריאת התורה

לעילוי נשמות

מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא
מו"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה דב
הרה"ק רבי יעקב שמעון סופר מקראקא
הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאצק ב"ר לייביש
הרה"ק רבי יצחק מנעשכז ב"ר מרדכי
הרה"ק רבי יהודה לייב ב"ר שלמה אייגער
הרה"ק רבי יהושע ב"ר שלום מבעלזא
הרה"ק רבי שבתאי אבי המגיד מקאנוניץ
הגה"ק רבי ישראל מסלנט ב"ר זאב וואלף
רבי דוד ב"ר שמואל הלוי
הגה"ק רבי שאול בראך ב"ר אלעזר
רבי אלכסנדר סנדר ב"ר אפרים זלמן שור
הרה"ק רבי עמנואל ב"ר ישעי'
הרה"ק רבי מנחם נחום ב"ר יוחנן

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

לקבלת גליון זה למייל שלהו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

"וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמַע לְפָנֵיהֶם" (כ"א, א')

מבאר רש"י הקדוש ושואל "ולמה נסמכה פרשת דינין למזבח לומר לך שתשים סנהדרין אצל המקדש" ונשאלת השאלה מדוע באמת יש צורך לשים את הסנהדרין אצל המקדש אלא ידוע שכל אחד מיושבי הסנהדרין היה בעל רוח הקודש כמובא אצל מרדכי היהודי זי"ע וידוע שאדם צריך לעשות תשובה לפני שמקריב קרבן ולכן ניתן להסביר כי יש צורך בסנהדרין בעלי רוח הקודש כדי לעזור ליהודי לעשות תשובה גם באותם העברות שלא גלויות לו אך הם רואים אותם על פניו כמובא לכן יש צורך שישבו הסנהדרין אצל המקדש על מנת לסייע ליהודי לחזור בתשובה שלימה לפני ה'

ובשביעית כאשר תקן כל הששה מדות ותהיה במדה השביעית הוא חסד ואהבה אז יצא לחפשי מכל רע אבי"ר

א"י כי כשאדם משים מחשבתו אל כל מדותיו לתקנם ולהסיר הרע מהם ולהתבונן במחשבתו על כל דבר לבל יעשה דבר שלא כרצונו יתברך כן מעורר למעלה על כל המדות העליונים שיתנהגו כפי המחשבה דלעילא ראשית המחשבה אשר ישראל עלה במחשבה תחילה בגין להטיב להם ואז כל בחינת הדינים יתהפכו לטוב וחסד לישראל כפי ראשית המחשבה אשר שורש הדינים הוא רחמים וחסדים וזהו ואלה אל ויה' בחי' מחשבה ומדות היינו כאשר אתה מחבר המחשבה דלעילא עם המדות עליונים כניל אז המשפטים בחי' דינים תשים לפניכם לטובתם וכיצד פועל למעלה לחבר המחשבה והמדות כי תקנה עבד עברי כאשר תקן העבדות של העברי ר"ל עבודת איש ישראלי היינו שש שנים יעבוד שיעבוד לתקן מדותיו והוא עפ"י מחשבה טהורה שישים מחשבתו בזה עד ובשביעית וגו' כנ"ל בזה מעורר כן גם למעלה וכנ"ל

כתב בספר דברי אלימלך ואלה המשפטים "עפ"י המשל המבואר בספרים לרועה שנתפור עדרו במדבר מקום נחש שרף ועקרב וחיות רעות וכאשר הולך שמה לקבץ צאנו הנפזרים מה מאד צריך לבל יסיח דעתו אף רגע מללחום כנגדם כי כמעט רגע יוכל הוא עצמו להיות טרף לשיניהם כן הוא ממש בכל אדם שבא לעוה"ז מקום קליפות וכל רע לקבץ ניצוצי נפשו הנפזרים ביניהם צריך ודאי לבל יסיח דעתו אף רגע לבל ילכד כל נפשו ביניהם והנה כשמתבונן בדבר זה צריך להיות ביראה וזהו ואלה המשפטים וגו' אלה אותיות לאה הוא יראה משפט הוא בירור ור"ל שצריך להיות ביראה כשתתבונן בהבירורים אשר צריך שתשים לבך ודעתך עליהם דהיינו לפניכם ניצוצי נפשות מכ"א מישראל אשר המה עוד מלפנים ומכבר כי תקנה עבד עברי לכן כאשר תשים בלבך כי אתה צריך לתקן בעבודתך גם מה שעבר מלפנים ומכבר מכ"ש כי אתה צריך לראות כי שש שנים יעבוד לעבוד ולתקן מה שהוא עכשיו היינו השש מדות להסיר הרע ממדותיך ולברר הטוב מהרע

"כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבִשְׁבַעַת יֵצֵא לְחֹפְשֵׁי חֹנָם" (כ"א, ב')

שכתוב אצל נח ונח מצא חן וכן מצא חן במדבר וכן מצאתי בס"ד בנועם אלימלך זי"ע שאומר ששבעת הימים אצל אשה נידה מקביל לשבעים שנות חיי האדם ולענייננו שבעת ימי השבוע מקבילים לשבעים שנותיו של האדם

בדרך צחות אדם עובד שבעים שנה ובשנה השבעים כאשר רוצה לפדות את כספי החיסכון רואה שאין לו כלום כי המעביד לא הפקיד על זה כתוב ובשביעית יצא לחפשי חנם היינו בלי כסף

ידוע כי קודם יציאת הנשמה לעולם משביעין אותה תהי צדיק ואל תהיה רשע והיא נשבעת על כך וידוע שששת ימי השבוע רומזים על עולם הזה ושבת עולם הבא ועל זה אומרת התורה הקדושה מי שהיה עבד לה' יתברך בעולם הזה כאשר יגיע לעולם הבא ככתוב יצא לחופשי בזמן פטירתו שכן כתוב במתים חפשי וישאלו אותו האם קימתה את שבועתך שכן נכתב בשבעת מלשון שבועה הוא יענה בחיוב ויקבל את השכר הראוי לו וזה נרמז במילה חנם מלשון חן מיוחד כלומר יקבל חן מאת ה' יתברך שזהו השכר בעולם הבא כמו

"אִם אֲדֹנָיו יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה וְיִלְדָה לוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וְיִלְדֶיהָ תִּהְיֶה לְאֲדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְּגֹפוֹ" (כ"א, ד')

ניתן בס"ד לרמזו פס' זה ולומר אם אדוניו יתן לו אשה היינו אם הקב"ה יעזור לו ללמוד תורה ולהבינה בחינת אשה כנודע ומאותה תורה יצאו לו חידושי תורה על כך מלמדת התורה האשה וילדיה תהיה לאדניה היינו שצריך האדם להקפיד שכל התורה שאמר תהיה לשמו של הבורא יתברך בלבד בלי שום נגיעות אישיות ובטח ובטח בלי מחשבות של כבוד וגדולה שייצא לו מכך אלא הכל לשם שמים בלבד וזהו שנאמר והוא יצא בגפו

אם אדוניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגופו" (כ"א, ד')

"וַיִּקַּח סֹפֵר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע" (כ"ד, ז')

רש"י - ספר הברית. מבראשית ועד מתן תורה ומיצות שנצטוו במרה עפ"י פירושו של רש"י הקדוש ניתן בס"ד ללמוד כי אם רוצים יכולת לשמוע דברי תורה וגם יכולת לקיימם צריך לעשות קודם מה שעשו אבותינו במדבר לפני מתן תורה כלומר להתקדש ולהיטהר כמו שנצטוו במרה וכמו שלומדים מכל ספר בראשית הנקרא גם ספר הישר שמדריך את האדם בדרך הישר ועל זה נכתב נעשה ונשמע היינו קודם נעשה את מה שלמדנו עד עכשיו ואז תהיה את היכולת לשמע את כל שאר התורה אשר משה רבנו מלמדנו. ועיין עוד בני ישכר לחודש תשרי מאמר ד דרוש ב סימן קטן ה שמרחיב בעמקותו הנפלאה בעניין

משנת הצדיק – הרה"ק רבי דוד סגל הלוי בעל הטורי זהב – (ט"ז) כ"ו שבט

נולד בלודמיר לרבי שמואל הלוי סגל. בצעירותו נודע כעילוי, למד אצל אחיו הגדול רבי יצחק הלוי סגל מחבר שו"ת מהר"י הלוי. מגיל 23 שימש בתפקידים רבניים שונים בתפקידים אלה עבר בין ערים רבות, כמו בריסק וקרקא. התחתן עם בתו של רבו המובהק הרב יואל סירקיש (הב"ח). בשנת 1641 התיישב באוסטראה. שם הוא הקים ישיבה וכתב את חיבורו המפורסם על השולחן ערוך הנקרא טורי זהב בספרו טורי זהב בהלכות תפילה הוא מספר על עצמו שבצעירותו, כשימש כרבה של קראקא, היה דר בדירת הקהילה שהייתה ממוקמת מעל בית הכנסת ונפטרו לו אמו שני ילדים קטנים, והוא תולה זאת בכך שאף על פי שאין איסור הלכתי לדור מעל בית כנסת, עם זאת אין הדבר ראוי מפאת שימושים בלתי מוכוונים (כמו עשיית צרכים) מעל מקום תפילה, הט"ז אף חיבר ספר על התורה הנקרא דברי דוד טורי זהב מספרים כי לביתו של הט"ז הגיע פעם אדם וסיפר לט"ז כי הוא נמצא בבעיה גדולה והוא מבקש מהרב שיתן לו הלוואה של מטבע כסף אחד, ואותו אדם ישיב לרב את הכסף בעוד זמן מה. חיפש הרב בבגדיו ולא מצא אפילו קופיקא אחת. אותו אדם הצטער, אך הט"ז לא ויתר. מיד הלך לארון כליו הכסף שבביתו והוציא משם את גביע הקידוש של שבת אותו הוא נתן לאותו אדם וכה אמר קח יהודי יקר את הגביע הזה ומשכן אותו עבור שקל כסף וכשאקבל את שכרי מגבאי העיר, אלך ואפדה את הגביע מיד הממשכן

היהודי נדהם מהרב וממעשיו, והודה לו בכל ליבו בעיניים דומעות. הלך לבית המשכון וביקש בעבור אותו גביע הלוואה של שני מטבעות כסף במקום מטבע אחד. הט"ז לא ידע מכך מאומה. בסוף אותו שבוע, באו גבאי הקהילה ושילמו לרב את שכר משרת הרבנות שלו בעיר. מיד שלח הרב ביד עוזרו שקל כסף אל בית המשכון, בכדי שיפדה את גביע הכסף וישיב לו אותו. אמר לו בעל בית המשכון והרי אין פה כדי לפדות את הגביע, שהרי אותו יהודי לקח שני שקלי כסף ולא אחד. ישלם הרב את השקל השני, ואשיב לו את הגביע

השליח המודאג שב לביתו של הט"ז וסיפר לו את העניין. הט"ז חיך בשמחה, הוציא מכיסו עוד שקל, נתן לעוזרו ואמר ב"ה שזכיתי לקיים מצוות חסד עם אדם בהידור. העוזר, שלא הבין את פשר העניין שאל את הרב להסבר, והרב אמר לו כעת התברר שאותו אדם היה זקוק להלוואה של שני מטבעות כסף, ומשום שהתברר ביקש ממני רק מטבע אחד. בשעה שהוא ביקש ממני את הלוואה, משמים דאגו שאפילו מטבע אחד לא יהיה בידי, שאם היה בידי מטבע אחד הייתי נותן רק אותו כפי שהוא ביקש, והוא היה יוצא מפה בצער שחסר לו עוד מטבע. אבל כעת ע"י המשכון, הוא קיבל את שני המטבעות.

הט"ז היה רבה של פרוויזנא, עיירה קטנה ברוסיה. לילה אחד, כאבו שיניו של הט"ז כאבים עזים עד כי היה לו קשה מאד ללמוד בישוב הדעת. חיפש רפואה בביתו ולא מצא. מה עשה אמר אלך אל בית המרוח ואקנה שם וודקה שאוכל לרפאות את שיני ואוכל ללמוד. יצא לחפש בית מרוח בו מוכרים משקאות חריפים. והנה, הגיע הוא אל בית מרוח שבו ישבו גם גויים רבים השותים שם לשוכרה. נכנס וביקש מהמוזג כוס של וודקה. אמר לו המוזג בוודאי רב היהודים, אך עליך לשלם עבור כוס הוודקה מטבע של קופיקא אחת. חיפש הט"ז בבגדיו ולא מצא כסף. אמר למוזג אין לי כעת כסף מכור לי את הוודקה בהקפה. הסכים המוזג, והביא לט"ז את הוודקה. אח"כ, רשם המוזג על דף את חובו של הט"ז כך הרב של היהודים היה כאן וחייב קופיקא אחת, ותלה את הדף על הקיר. הט"ז לגם את המשקה בלגימה אחת, בירגר זאת בפיו ובשיניו, עד שעבר לו הכאב והלך לדרכו וחזר ללימודו. למחרת נכנסו כמה יהודים לבית המרוח. והנה רואים הם לתדהמתם דף על הקיר שעליו רשום הרב של היהודים היה כאן וחייב קופיקא אחת. שאלו את המוזג הייתכן שהרב שלנו היה פה לשם מה. אמר להם המוזג אכן, הרב היה פה אמש, נכנס וביקש ממני כוס וודקה. כשראה שאין כסף לשלם, הוא ביקש שאמכור לו את המשקה בהקפה, ואני הסכמתי. וכעת הוא חייב לי קופיקא אחת החלו היהודים לדבר בינם לבין עצמם. וכה אמרו ראייתם מי הוא הרב שלנו, כיצד הוא מתנהג איך יתכן שהרב שלנו נכנס לבית המרוח או לנו בושה וכלימה שכך עלתה לנו בקהילתנו הקדושה, וכה הוסיפו עוד לדבר בגנותו של הט"ז. מיד יצאו מבית המרוח והלכו לעוזרו של הרב. סיפרו לו את העניין

וטענו כלפי הרב טענות קשות. העוזר לא האמין למשמע אונזו בידוע מי הט"ז, שהוא כולו קודש קדשים, תורה ומידות. הלך אל הט"ז בהכנעה וסיפר לו את דברי אנשי העיר. שאל את הט"ז הייתכן רבינו ומדוע הלך רבינו למקום זה בוודאי רבינו הלך מסיבה ראויה. שמע כך הט"ז ואמר אוי לי שכך חושדים בי האנשים בעיר זו. כך נחשדתי על לא דבר, ואני הלכתי לשם כדי ללגום משקה להעביר את כאב השיניים שאוכל להמשיך וללמוד תורה. אין זו כי אני יכול להמשיך לשהות פה במקום זה. מיד ציווה לאשתו שתארוז את כל הפציה כי הם נוסעים משם. הט"ז, שתק על חרפתו בענותותו הרבה ולא הלך להוכיח את אותם אנשים שלא דנו אותו לכף זכות. ויש אומרים כי בזכות המעשה הנ"ל זכה הט"ז להיות רב בלבוב העיר בגדולה (מתוך אור קידס)

דובב שפתי ישנים – ליקוטים מספרים שפחות מוכרים

דברי שלמה שלמה ב"ר מנחם מר זצוק"ל ז"ע

"לא תבשל גדי בחלב אמו" (כ"ג, י"ט)

מקום למינים לרדות והתשובה היא מ"ש רז"ל שבעים פנים לתורה ופירוש המצוה כפי פשוטו ניתן בתורה שבעל פה ואחריה נלך, אמנם בא לשון הפסוק בענין אחר שיובנו בו הפנים האחרים שלא היו מובנים בלתי הלשון ההוא דוגמא לדבר באומרו עין תחת עין האמת הוא כפי הקבלה כי החובל בחבירו חייב בה' דברים אמנם נכתב כך לסוד גדול מאד כו' עב"ד ועל פי זה אפשר לומר דזה כוונת הקב"ה כתוב לך כמו שאמרתי כי על פי הדברים האלה כרתי ברית אתך ר"ל דאף שאין כוונתו על גדי רק דכיון שיש שבעים פנים לתורה כתוב לך כמו שאמרתי כי על פי הדברים האלה כדי שיובנו בה פנים אחרים כרתי ברית אתך

במדרש בשעה שאמר הקב"ה למשה לא תבשל גדי בחלב אמו אמר משה ריבוננו של עולם תן לי רשות לכתוב בשר ולא גדי שלא יטעו המינים אמר לו הקב"ה כתוב לך כמו שאמרתי כי על פי הדברים האלה כרתי ברית אתך ואת ישראל ע"כ הוא בספר חנוכת התורה מהגאון ר' העשיל את רבי' פרשת משפטים וכתב ע"ז ו"ל והנה כל העובר ישתומם מלהבין התשובה של הקב"ה ע"כ ותירץ שם לפי דרכו ולי נראה לפרש בהקדם מ"ש השל"ה פרשת משפטים דף ק"א שכתב בשם הרקאנטי ז"ל עין תחת עין כבר ידוע כי זה הפסוק אמרו רז"ל שאינו כפשוטו אלא לממון גם פסוק כאשר נתן מום באדם כן יתן בו הכוונה בו לממון דבר הנותן מיד ליד וכן וקצותה את כפה וכן בעליו יומת ואולי תשאל אחרי שאין הכוונה בו ככתבו למה נכתב כך לתת

שבשביל ג' דברים נברא העולם ואלו הן תורה והעבודה וגמילות חסדים כו' וכאן אמר העולם קיים פירוש, אחר שנברא מתקיים ע"י אלו ע"כ וכתב שם הבית יוסף ז"ל אבל אחר שנברא בשלשה שהזכיר שמעון הצדיק הוא קיים בשלשה דרבן שמעון בן גמליאל שהדין סיבת קיום התורה שהעובר התורה יענישוהו בדין ע"כ ועפ"ז יש לומר דזה כוונת המדרש אם אין אתם עושים את הדינים ר"ל שהעובר התורה יענישוהו בדין נטל תורתו מכם למה שלא נתן לכם הקב"ה את התורה אלא על מנת שתעשו את הדינים ר"ל לענוש בדין את העובר על התורה שהדין הוא סיבת קיום התורה וזוה מתורץ הקשיא של היפ"ת ואתי שפיר המדרש

במדרש שמות רבה פ' ל' ואלה המשפטים הה"ד ועוז מלך משפט אהב אמר להם משה לישראל הרי נתן לכם הקב"ה את תורתו אם אין אתם עושים את הדינים נטל תורתו מכם למה שלא נתן לכם הקב"ה את התורה אלא על מנת שתעשו את הדינים שנאמר ועוז מלך משפט אהב ע"כ והוא בכתב סופר וכתב ז"ל נתקשה ביע"ת הלא גם הדינים בכלל התורה וגם למה כשאין מקיימין הדינים נטל התורה ומאי שנא דינים מכל שאר מצות ע"כ עיין שם תירוצו ולי נראה לתרץ בהקדם דברי הטור חו"מ סימן א' ז"ל רבן שמעון בן גמליאל אומר על שלושה דברים העולם קיים על הדין ועל האמת ועל השלום פירש הר' יונה ז"ל אין פירושו שבשביל ג' דברים אלו נברא העולם שהרי בתחילת הפרק אומר על ג' דברים העולם עומד ואינם אלו שזכר כאן אלא מתחילה אמר

סגולה לפרנסה – מעשה צדקה

"אם פסך תלוח את עמי את העני עמך לא תהיה לו פנשה לא תשימון עליו נשך" (כ"ב, כ"ד)

ז"ע וסיפר לפניו איך שהיה לו נסים אשר חתנו החזיר לו המעות הנדן למען השקטו מנוגשיו הרבים כדרך הב"ב המספרים לפני הרב פתח פיו הרה"ק בבואך לביתך תשלח לי חתנך ואני רוצה לראותו אשר זה עשה דבר גדול כזה ויהי בבואו לביתו שלח את חתנו אל הרהצה"ק ומיד בבואו אמר אליו אתה זה האיש דיא האסט שוין אויס גיזארגט (שאתה כבר דאגת) ואני כבר הכרתי זה האיש והיה איש פשוט וזכה לאריכות ימים ושנים עם בנים טובים ועשירות גדול לו ולדורות

כתב הרב בנימין זאב ליבסקינד בספרו דברים יקרים "בדורינו היה איש אחד שזכה לעשירות גדול לו ולדורות זה היה מחמת כי מחותנו הבטיח ליתן לו חמשים טאליר והמחותן היה עני והוצרך ללוות המעות לסלקם קודם החופה אחר החתונה ראה החתן אשר הנושים באים וצועקים להחזיר להם והמחותן אין לו מאומה מאין לקחת ליתן להם וקפץ החתן והחזיר להמחותן כל הנדוניה למען יהיה לו לשלם. אחר זה המעשה היה חותנו בראדישיטץ אצל הרה"צ הזקן וצלה"ה